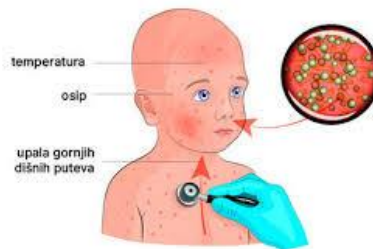

Osipne bolesti

Osipne su bolesti najčešće uzrokovane virusima: morbili (ospice), rubeola, varičela (vodene kozice), egzantema subitum (trodnevna groznica) i dr. Prije uvođenja obaveznog [cijepjenja](#) ove su bolesti bile neizbježne gotovo kod svakog djeteta. Zbog težeg kliničkog tijeka i čestih komplikacija imale su veliki sociomedicinski značaj. Zahvaljujući [cijepjenju](#), danas su morbili i rubeola mnogo rjeđe, iako se povremeno javljaju. Kod nekih je osipnih bolesti klinički tok, izgled i proširenost osipa karakterističan i lako prepoznatljiv, dok je kod nekih netipičan.

Morbili (ospice)

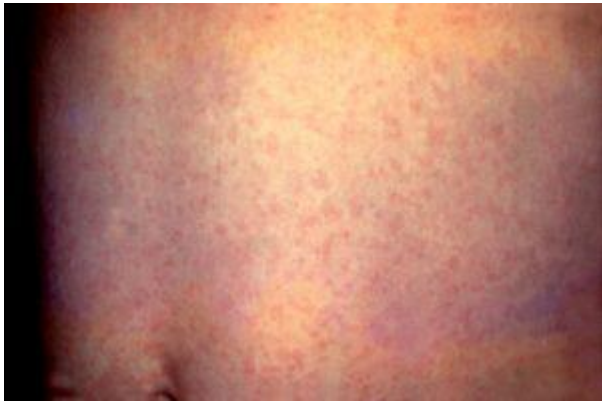
Morbili su vrlo zarazna virusna bolest. Izvor bolesti je oboljelo dijete ili odrasla osoba. Bolest se prenosi kapljičnim putem u direktnom kontaktu s bolesnikom, a moguć je prijenos i preko treće osobe u bliskom kontaktu u obitelji, vrtićima i školama. Virus je jako osjetljiv pa je prenošenje bolesti preko treće osobe moguće ako je kontakt s bolesnikom bio kraći od 10 minuta. Bolesnik je najzarazniji u prvih 4 – 5 dana. Kad izbije osip, virus je još prisutan u slini i na sluznicama dišnih organa. Poslije preboljelih morbila ostaje trajni imunitet i ne može se ponovo oboljeti. Inkubacija je 10 – 12 dana. Obično se prvo javi *povišena temperatura, slabost, odbijanje hrane, hunjavica, kašalj, suzenje i pečenje u očima*. Ovi simptomi traju 4 – 5 dana.

Četvrtog ili petog dana počinje izbijati osip. Jedan do dva dana prije izbijanja osipa se obično javi osip na sluznici usta u vidu mrlja i bjeličasto-sivkastih točkica veličine zrna pijeska na sluznici unutrašnje strane lica. Osip po tijelu izbija najprije iza ušiju, po čelu i licu. Tijekom 2 – 3 dana se osip širi od lica na vrat, trup, noge i ruke. Kad osip potpuno izbije, temperatura opada. Nakon 3 – 4 dana osip blijedi istim redom kojim je i izbijao. Najčešće komplikacije [ospica](#) su upala srednjeg uha i upala pluća. Terapija je simptomatska. Djetetu treba omogućiti boravak u prozračenoj, lagano zamračenoj prostoriji, ne pre grijavati ga, dati mu dovoljno tekućine i blago zašećerenog mlakog čaja. Povišenu temperaturu treba energično skidati, a za jak kašalj može se dati sirup protiv kašlja.

Najvažnija preventivna mjera je cijepljenje djece, koje se po našem [kalendaru cijepljenja](#) provodi s navršenih 12 mjeseci života, a docjepljivanje u sedmoj godini života odnosno prilikom upisa u prvi razred osnovne škole.

Rubeola

Bolest je blagog tijeka, a izaziva je virus rubeole. Najčešće se javlja u proljeće i češće kod starije djece i mladih. Izvor zaraze je oboljela osoba koja nosi virus u slini i sluznici dišnih organa oko 7 dana prije izbijanja osipa i do 14 dana nakon pojave osipa. Bolest se prenosi kapljičnim putem (kapljicama sline u izdahnutom zraku). Inkubacija je 16 – 18 dana. Bolest može početi *blago povišenom temperaturom, bolovima u mišićima, glavoboljom i kašljem*. Ovi su znaci prisutniji kod starije djece. Kod manjeg se djeteta najčešće odmah *pojavi osip*.

Osip je svijetloružičast i sitan i najprije se pojavljuje na licu i vratu, a zatim se već za nekoliko sati proširi po cijelom tijelu. Osip se povuče za 1 – 4 dana. Preboljela rubeola ostavlja doživotni imunitet, a komplikacije su vrlo rijetke. Terapija obično nije potrebna, a kod bolova u mišićima i povišene temperature djetetu treba dati sirup za snižavanje temperature. Rubeola je medicinski daleko značajnija radi opasnosti za trudnice, jer može izazvati teška oštećenja ploda.

Rubeola nije teška bolest za djecu, ali se cijepljenjem protiv ove bolesti štite nerođena djeca, jer virus rubeole, ako majka nije imuna, uzrokuje višestruka oštećenja i anomalije ploda.

Varičele (vodene kozice)

Vodne kozice su najčešća dječja bolest, vrlo zarazna, ali blaga. Bolest se *širi kapljičnim putem ili u kontaktu s kožom bolesnika*. Moguć je i prijenos preko treće osobe. Ako od kontakta s bolesnikom ne prođe više od 15 minuta, moguće je bolest prenijeti i na treću osobu. Osoba koja njeguje bolesnika trebala bi do novog kontakta sa zdravom osobom biti najmanje 15 minuta na zraku na otvorenom prostoru da ne bi došlo do prijenosa bolesti. Bolesnik je *zarazan dan prije izbijanja osipa i sve dok se krastice ne osuše*, a to je otprilike 6 – 10 dana. Inkubacija traje 10 – 20 dana.

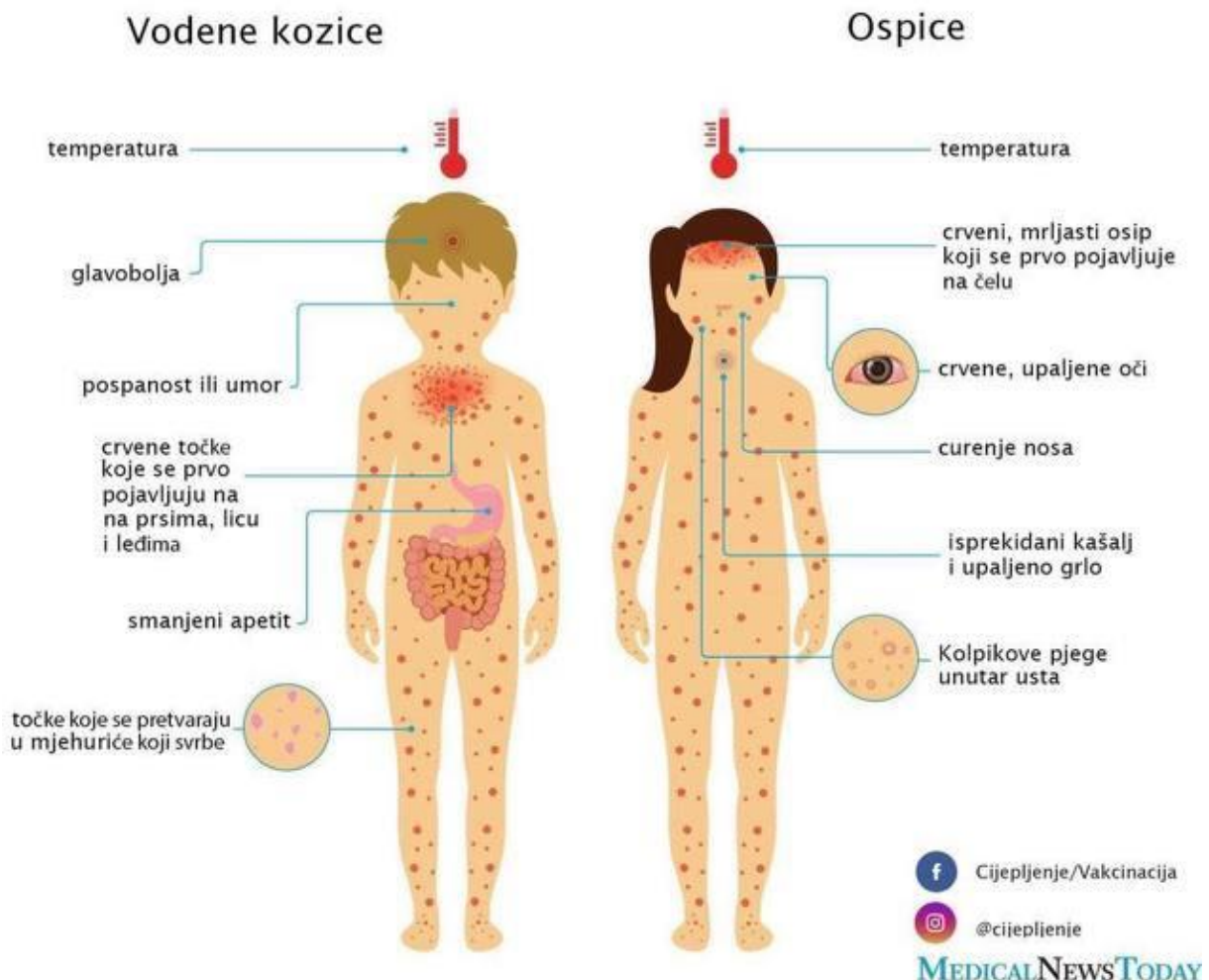
Bolest počinje *lagano povišenom temperaturom, malaksalošću i pojavom osipa*. U male djece je obično prvi znak [osip](#), a kod starije djece se može javiti visoka temperatura, malaksalost, glavobolja, groznica i bolovi u zglobovima. Osip prvo izbija na trupu, najčešće na leđima, zatim na vratu, licu i glavi, a na kraju se pojavi na nogama i rukama. Osip je crvenkasta mrlja na kojoj se za nekoliko sati oblikuje mjehurić bistrog sadržaja, promjera 2 – 3 mm. Mjehurić ubrzo pukne i na tom mjestu nastaje krastica. [Osip](#) izbija na mahove u razdoblju od pet dana pa se na koži mogu u isto vrijeme vidjeti sva tri oblika: crvenilo, mjehurić i krastica. Izražen je intenzivan svrbež kože zbog čega se djeca češu. Osip može biti oskudan, ali i veoma obilan, a može se javiti i na sluznicama usta, spolovila i očima. Temperatura se obično snizi na normalu kad izbije osip. Komplikacije ove bolesti nisu česte.

Terapija je uglavnom simptomatska; treba skidati temperaturu, voditi računa o higijeni odjeće, posteljine i okoline da bi se spriječile sekundarne infekcije. Liječenje vodenih kozica je usmjereno na smirivanje svrbeža koje je zna biti izrazito neugodno, a na taj način sprječava se i nastanak bakterijske upale mjehurića, što se navodi kao jedna od komplikacija. Pri tome se koriste kupke od hipermangana, sode bikarbone ili zobi te pojedine kreme i prašci kao lokalni anestetici. Također je za ublažavanje svrbeža moguće koristiti i pripravke koji se inače koriste

kod alergijskih reakcija. Kod povišene temperature daje se paracetamol, a naravno, treba pripaziti i na pravilnu prehranu i dovoljan unos tekućine.

Nakon uspostavljanja dijagnoze dovoljno je da je dijete na kućnoj njezi, no ako se kod djeteta koje trenutno ima vodene kozice ili se u protekla dva tjedna oporavilo od te bolesti pojavi povraćanje ili dijete postane nemirno, uzrujano ili agresivno, odmah otidite k liječniku. Također otidite na pregled ako mjehurići izgledaju upaljeno ili sadrže gnoj te ako se pojavi glavobolja, poremećaj svijesti (stanje slično snu iz kojeg se bolesnik teško budi), preosjetljivost na svjetlo ili temperatura ne posustaje.

Vodne kozice vs. Ospice

Peta bolest ili megalerythema infectiosum

Infektivni eritem poznat je i kao peta bolest, što označava peto mjesto u nizu zaraznih bolesti s osipom. Uzročnik mu je virus koji se zove Parvovirus B19, a put zaraze su sluznica nosa i grla. Javlja se najčešće u djece, a nakon preboljele bolesti se stječe trajni imunitet.

Na licu djeteta javljaju se oštro ograničene mrlje: najprije crvene, a zatim plavkaste. Istodobno ili neposredno nakon pojave na licu, na trupu i udovima javljaju se mrlje crvene boje koje u sredini blijede i na periferiji se spajaju s drugim mrljama. Za nekoliko sati koža poprima karakteristični mrežasti izgled. Peta bolest traje do dva tjedna. Nakon deset dana nestaje crvenilo, a na zahvaćenim dijelovima tijela se javlja perutanje. Dijete nije jako zarazno za druge i prijenos bolesti moguć je tjedan dana prije pojave prvih simptoma pa do kraja javljanja osipa.

Kad se kožne promjene pojave, bolesnik više nije izvor zaraze. Liječenje je simptomatsko. Cjepivo protiv Pete bolesti ne postoji.

Šesta bolest (exanthema subitum, trodnevna groznica, roseola infantum)

Trodnevna groznica je šesta najčešća osipna dječja bolest. Javlja se u dobi od 6 mjeseci do 2 – 3 godine. Uzročnik je virus iz porodice Herpes virusa, humani herpes virus tip 6 koji u organizam ulazi preko sluznica gornjih dišnih putova (nos i grlo). Razdoblje inkubacije traje prosječno devet dana. Bolest počinje visokom temperaturom koja se javlja iznenada, a može doseći vrijednosti više od 40 °C. Osim temperature nema drugih simptoma. Liječnik pri pregledu primjećuje jedino umjereno crvenilo ždrijela uz dobro opće stanje djeteta čim se temperatura snizi. Visoka temperatura potraje 3 – 4 dana, a zatim naglo pada uz pojavu osipa po vratu i trupu te se zatim proširi na lice, ruke i noge, koji brzo nestaje – traje najviše 1 – 2 dana. [Osip](#) ima izgled mrlja svijetlo crvene boje veličine glavice pribadače, ponekad malo iznad razine kože. Sličan je osipu rubeole i obično ne izaziva svrbež. Liječenje trodnevne vrućice svodi se na ublažavanje simptoma snižavanjem povišene tjelesne temperature. Bolest nema komplikacija i jednom kad se preboli stječe se doživotni imunitet.

Šarlah

Šarlah je zarazna osipna bolest, ali ne virusna, nego bakterijska. Uzrokuje ga bakterija beta-hemolitički streptokok skupine A, koji je inače uzročnik angine. Bakterija se širi direktnim kontaktom s inficiranim osobama ili kapljično, ako zaražena osoba iskašlja. Šarlah se može preboljeti više puta. Osip se obično pojavljuje nakon inkubacije od 3 do 5 dana i može trajati do tjedan dana. Obično počinje oko vrata, ispod ruku ili na preponama i zatim se širi po tijelu. Dlanovi i tabani su obično pošteđeni. Osip je svijetlo crven s malim kvržicama pa izgleda kao “brusni papir”. Često se pojavljuju crvene linije na kožnim pregibima oko vrata ili laktova. U roku od deset dana se koža počne ljuštiti kao da je opečena suncem. Kad ga se pritisne, osip nestaje, a lice nije zahvaćeno osipom, već je obliveno crvenilom. U početku jezik može imati bijeli pokrov s povećanim crvenim okusnim pupoljcima koji se opisuju kao jagodasti jezik. Poslije, kad otpadne bijeli pokrov, cijeli jezik izgleda tamnocrveno, što se naziva [malinastim jezikom](#). Za uspostavljanje dijagnoze se može napraviti bris grla i brzi antigenski test. Budući da se radi o infekciji kojoj je uzročnik bakterija, liječenje se provodi antibioticima. Roditelji mogu pomoći djetetu držeći ga pod mirovanjem, brinući se o pravilnoj hidrataciji ako dijete povraća te snizujući povišenu tjelesnu temperaturu antipireticima. Protiv šarlaha ne postoji cjepivo.

Bolest usta, šaka, stopala

Što uzrokuje bolest?

Bolest šake, stopala i usta je vrlo zarazna bolest, a uzrokuju je virus iz roda Enterovirusa, najčešće Coxsackie virus.

Virus se lako može širiti i to putem:

- Sline
- Tekućine iz mjehurića
- Stolice
- Kapljičnim putem (kašljanjem, kihanjem)
- Izravnim kontaktom sa zaraženom osobom ili kontaminiranim površinama

Koji su simptomi bolesti?

Uobičajeno razdoblje od infekcije do pojave prvih znakova i simptoma bolesti (razdoblje inkubacije) je tri do šest dana. Pojavljuju se simptomi poput:

- *Groznice*
- *Gubitka apetita*
- *Grlobolje*
- *Glavobolje*
- *Razdražljivosti*
- *Bolnih i crvenih mjehurića na jeziku, desnim i unutar obraza*
- *Crveni osip bez svrbeža, ponekad s mjehurićima na dlanovima, tabanima i stražnjici*

Groznica je prvi znak bolesti šake, stopala i usta, nakon čega slijedi bol u grlu, koja može biti praćena lošim apetitom i slabošću. Jedan do dva dana nakon početka groznice mogu se

pojaviti bolni mjehurići na prednjoj strani usta ili grla. Osip na rukama i nogama, također se može pojaviti i na stražnjici za jedan do dva dana.

Mala djeca imaju najveći rizik za oboljenje. Rizik se povećava ako pohađaju vrtić, jer se virusi brže šire. Djeca obično stvaraju imunitet na bolest nakon što su bila izložena virusu koji ga uzrokuje. Zbog toga rijetko uzrokuje bolest kod osoba starijih od 10 godina. Međutim, još uvijek postoji mogućnost da starija djeca i odrasli budu zaraženi, osobito ako imaju oslabljen imunološki sustav.

Kako se liječi?

U većini slučajeva, infekcija će proći bez liječenja u roku od sedam do deset dana. Međutim, Vaš liječnik može propisati terapiju kako bi olakšao simptome sve dok bolest ne prođe. To može uključivati:

- Lokalne masti za ublažavanje mjehurića i osipa
- Lijekove protiv bolova
- Sirup ili pastile za ublažavanje bolnog grla

Određeni tretmani kod kuće mogu pružiti olakšanje kod simptoma bolesti šake, stopala, i usta. Možete primijeniti sljedeće kućne lijekove:

- Jest sladoled
- Piti hladne napitke (negazirane)
- Izbjegavati agrume, voćne napitke
- Izbjegavati pikantna i slana jela

Kako spriječiti širenje bolesti?

Practiciranje dobre higijene najbolja je obrana od bolesti šake, stopala i usta. Redovito pranje ruku uvelike može smanjiti rizik za oboljenje.

Ruke je uvijek potrebno temeljito oprati nakon korištenja WC-a i/ili mijenjanja pelena, te prije i nakon jela. Djecu se također treba podučavati da ne stavljaju ruke ili druge predmete u/ili blizu usta.

Također je važno redovito dezinficirati zajedničke površine u vašem domu. Prvo se provodi uobičajeno čišćenje zajedničkih površina sapunom i vodom, a zatim dezinfekcija dezinfekcijskim sredstvom. Također biste trebali dezinficirati igračke, dude i druge predmete koji mogu biti kontaminirani virusom.

Ako vi ili vaše dijete osjetite simptome poput groznice ili upale grla, ostanite kod kuće. Trebali biste izbjegavati kontakte s drugima nakon što se pojave mjehurići u ustima i osip po koži. Tako ćete spriječiti širenje bolesti.

Zdravstvena voditeljica:

Martina Alšić Vidušin